

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Правен факултет
Штип, Република Македонија

ЧЕТВРТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

Штип, 2017

Печати / Print 2-ри Август-Штип / 2- ri Avgust- Shtip
Уредник: Елена Максимова

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

3(082)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција Општествените промени во
глобалниот свет (4 ; Штип)

Општествените промени во глобалниот свет : зборник на трудови
/ Четврта меѓународна научна конференција = Social change in the
global world : proceedings / 4 th international scientific conference =
Социальные изменения в глобальном мире : сборник материалов /
Четвертый международная научная конференция. - Штип :
Универзитет Гоце Делчев = Shtip = Goce Delcev University = Штип =
Универзитет Гоце Делчева, 2017. - [1210] стр. : табели ; 25 см

Трудови на мак., англ. и рус. јазик. - Фусноти кон текстот. -
Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-423-9

а) Општествени науки - Зборници
COBISS.MK-ID [103854858](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:mk:COBISS:103854858)

Goce Delcev University in Shtip, Faculty of Law
Shtip, Republic of Macedonia

FOURTH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

PROCEEDINGS

Shtip, 2017

Университет им. Гоце Делчева, Юридический факультет
Штип, Республика Македония

ЧЕТВЕРТЫЙ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

**СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В
ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Штип, 2017

Организациски комитет / Organizational Committee/ Организационный комитет конференции

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Marija Ampovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.radevska@ugd.edu.mk
Elena Maksimova, LL.M, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, elena.ivanova@ugd.edu.mk

Програмски комитет / Program Committee / Программный комитет конференции

Adoyi Onoja PhD, Nassarawa State University, Keffi, Nigeria, onojaa@yahoo.com
Afet Mamuti PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, afet.mamuti@unite.edu.mk
Agim Nuhiu PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, agim.nuhiu@unite.edu.mk
Agor Sarkisyan PhD, University of Svishtov, Bulgaria, agop@uni-svishtov.bg
Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org
Altin Shegani PhD, Faculty of Law, University of Tirana, Albania, altin_shegani@yahoo.com
Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk
Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be
Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk
Bekim Beliqi PhD, University of Prishtina, Department of Political Science, Kosovo, bekim.baliqi@gmail.com
Belul Beqaj PhD, University of Business and Technology, Department of Political Science, Prishtina, Kosovo, belul.beqaj@gmail.com
Borka Tushevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk
Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru
Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com
Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com

Haluk Aydin PhD, Faculty of Arts and Sciences, Balikesir University, Balikesi, Turkey, aydinhaluk@hotmail.com

Igor Kambovski PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia, igor.kambovski@ugd.edu.mk

Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajakic@pravo.hr

Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk

Kristine Whitnable PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitnable@ugd.edu.mk

Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk

James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University “Goce Delcev”- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Jusuf Zejneli PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, jusuf.zejneli@unite.edu.mk

Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl

Marieta Olaru PhD, Doctoral School in Business Administration, Research Center for Business Administration, Department of Business, Consumer Sciences and Quality Management, The Bucharest University of Economic Studies, Romania, olaru.marieta@gmail.com

Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs

Marina Valentinovna Sencova (Karaseva) PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, smv@law.vsu.ru

Mato Brautović PhD, University of Dubrovnik, Croatia, mbraut@unidu.hr

Migena Leskoviku PhD, Law Faculty, European University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com

Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru

Naser Ademi PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia , dr.naserademi@gmail.com

Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be

Olga Kosevaliska PhD, University “Goce Delcev”- Shtip, Faculty of Law, Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk

Patrick Wautelet PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, patrick.wautelet@ulg.ac.be

Recai Aydin PhD, Associate Professor, Vice Rector of International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, raydin77027@yahoo.com

Ruzica Simic Banovic, PhD in Economics, Senior Assistant - Lecturer, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia, ruzica.simic@pravo.hr

Senada Sabic Selo PhD, Institute for International Relations, Zagreb, Croatia, senada@irmo.hr

Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy, Socio-Human Research Department of "G. Baritiu" History Institute, Romania, silviu.totelecan@g.ail.com

Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal Research, University "St. Cyril and Methodius", Skopje, Macedonia, bilbilef@isppi.ukim.edu.mk

Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica, strahinja.miljkovic@pr.ac.rs

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk

Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law - Jean Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia, tamara.perisin@pravo.hr

Tatjana Petrovna Suspiciņa PhD, Moscow Law Academy, Moscow, Russia

Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia, tpetrase@pravos.hr

Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, juristar@vmail.ru

Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management, University of Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be

Zoran Tomic PhD, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina, zoran.tomic@sve-mo.ba

Содржина

LAW	9
Александра Ангеловска	
РОДОСКВЕРНАВЕЊЕТО КАКО ОБЛИК НА СЕКСУАЛНО НАСИЛСТВО ВРЗ ДЕЦА – ОПШТЕСТВЕНА И КАЗНЕНО-ПРАВНА РЕАКЦИЈА	11
Борка Тушевска	
ОДГОВОРНОСТА НА СТЕЧАЈНИОТ УПРАВНИК СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО ПРАВО	27
Војо Беловски, Андон Мајхошев	
ЕВРОПСКОТО ТРУДОВО ПРАВО И ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	47
Василка Салевска-Трајкова	
СОЗДАВАЊЕТО НА ЕВРОПСКОТО УСТАВНО ПРАВО НИЗ ПРОЦЕСОТ НА ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА	75
Весна Стефановска, Богданчо Гогов	
СОЦИЈАЛНО ИСКЛУЧУВАЊЕ: ПРЕД И ПО КРИМИНАЛОТ	101
Vesna Stojanovic, Strahinja Miljkovic	
CHANGES IN SOCIAL INSURANCE WITHIN DISABILITY INSURANCE ON INTERNATIONAL PLAN AND SOCIAL LAW OF THE REPUBLIC OF SERBIA	119
Višnja Lachner	
LEGAL – HISTORICAL ASPECTS OF CRIMINAL REGULATION OF ACTIVE BRIBERY AND CORRUPTION IN STATUTORY LAW OF THE MEDIEVAL DALMATIAN MUNICIPALITIES	135
Дарко Јанкуловски	
КОДЕКС ЗА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ЕТИКА НА АДВОКАТИТЕ, АДВОКАТСКИТЕ СТРУЧНИ СОРАБОТНИЦИ И АДВОКАТСКИТЕ ПРИПРАВНИЦИ НА АДВОКАТСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	149
Диана Бошковска, Наташа Данилоска,Билјана Ангелова,Татјана Петковска Мирчевска	
ВЛИЈАНИЕТО НА ФИНАНСИСКАТА КРИЗА ОД 2008 ГОДИНА ВРЗ ПРОМЕТОТ НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ..	163
Димитар Апасиев, Елена Максимова	
СУДЕЊЕТО НА ВЕШТЕРКИТЕ ВО РИМСКОТО И ВО СРЕДНОВЕКОВНОТО ПРАВО	177
Dubravka Akšamović, Lidija Šimunović	
CROSS-BORDER INSOLVENCY PROCEEDINGS: MAIN AND SECONDARY INSOLVENCY PROCEEDINGS UNDER THE NEW EU INSOLVENCY REGULATION	195
Zaneta Poposka	

SEGREGATION OF ROMA IN SCHOOLS FOR PERSONS WITH DISABILITIES – CASE LAW OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS	213
Жарко Димитриевич	
КЛАУЗУЛА О ПХБ КАК ОБЯЗАТЕЛЕН ЕЛЕМЕНТ ДОГОВОРА НА ПРОВЕДЕНИЕ РЕМОНТНИ РАБОТИ НА ОБЈЕКТАХ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ – ПОДСТАНИЦИ И ИХ БЛОКОВИ ЗА ПИТАНИЕ	227
Zeynep Ece Unsal, Ivica Simonovski	
“OPEN DOOR” VS “BACK DOOR” POLICY: LESSONS FOR TURKEY IN THE SCOPE OF TERRORISM, MIGRATION AND BORDER SECURITY	241
Ivica Josifovic	
EUROPEAN UNION’S CROSS-BORDER COOPERATION IN EXCHANGING AND PROCESSING DIGITAL EVIDENCE.....	261
Игор Камбовски	
РАЗВОЈ НА ЕЛЕКТРОНСКАТА ТРГОВИЈА	277
Ice Ilievski, Zlate Dimovski, Kire Babanoski, Aleksandar Georgiev	
SMUGGLING OF MIGRANTS DURING REFUGEE CRISES.....	291
Jelena Kasap	
HISTORICAL- LEGAL BASIS OF REGULATION OF THE LIABILITY FOR DAMAGE CAUSED BY ANIMALS	303
Јован Андоновски, Љубиша Стефаноски	
ПРАВО НА ПОСВОЕНЕ ДЕЦА ДА ГО ЗНААТ СВОЕТО БИОЛОШКО ПОТЕКЛО И ИДЕНТИТЕТОТ НА СВОИТЕ РОДИТЕЛИ	325
Katerina Klimoska	
EUROPEAN DIGITAL SINGLE MARKET AN OPEN DOOR FOR THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION	339
Кристина Мишева, Самир Латиф	
ПРАВА, ОБВРСКИ И ОДГОВОРНОСТИ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНОТ НА УПРАВУВАЊЕ ВО ЈАВНИТЕ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ	351
Лазар Нанев, Олга Кошевалиска, Елена Максимовска	
ПРИТВОР ВО ПОСТАПКАТА СПРЕМА ДЕЦА	367
Ленче Коцевска, Јован Ананиев	
ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО ЈУГО- ИСТОЧНА ЕВРОПА: СТАНДАРДИ И ПЕРСПЕКТИВИ	383
Ljupcho Petkukjeski, Marko Andonov, Zoran Mihajloski, Kristina Misheva	
EMPLOYEES’ PARTICIPATION IN THE MANAGEMENT AND DECISION MAKING IN PUBLIC ENTERPRISES AND INSTITUTIONS – THE CASE OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA	401
Maja Nastic	
THE EUROPEAN COURT FOR HUMAN RIGHTS AND NATIONAL CONSTITUTIONAL COURTS-THE RELATIONSHIP OF CONFLICT OR RELATIONSHIP OF COOPERATION.....	421

Мария Липчанская Александровна, Куликова Светлана Анатольевна СВОБОДА СЛОВА КАК ФОРМА ВЫРАЖЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО КОНСТРУКТИВНОГО ПРОТЕСТА	435
Марија Амповска СИСТЕМ НА ДОБРОВОЛНО ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: ПРЕДНОСТИ И СЛАБОСТИ	459
Marko Dimitrijević THE INFLUENCE OF THE NEW MODEL OF ECONOMIC GOVERNANCE ON SHAPING EUROPEAN MONETARY LAW	473
Методија Ангелески, Самир Салиевски ЗАСТАПЕНОСТ НА КРИМИНАЛИСТИКАТА НА ПРАВНИТЕ ФАКУЛТЕТИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	489
Милена Апостоловска-Степаноска ЕВРОПСКОТО ДРЖАВЈАНСТВО И СУДОТ НА ПРАВДАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	505
Mirjana Sredojević CRIMINAL LAW SESSION DOMESTIC VIOLENCE AND THE MEDIA	519
Natalia Butusova КОНСТРУКТИВНОЕ ПОЛИТИЧЕСКОЕ УЧАСТИЕ ГРАЖДАН КАК ГАРАНТИЯ ИХ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРАВ	537
Neli Georgieva Radeva TRANSPOSITION OF BYZANTINE LAW IN SLAVIC LEGISLATION	561
Nerma Čolaković-Prguda INSTITUTIONS OF GLOBAL ECONOMY AND ECONOMIC CRISIS OF 2008	573
Новак Крстић ДОГОВОРТ ЗА НАСЛЕДУВАЊЕ ВО ИДНИТЕ ГРАЃАНСКИ КОДИФИКАЦИИ НА СРБИЈА И МАКЕДОНИЈА – ПОГЛЕД НА РАБОТНИТЕ ТЕКСТОВИ НА ГРАЃАНСКИТЕ ЗАКОНИЦИ	585
Nora Osmani THE RIGHT TO BE FORGOTTEN IN THE DIGITAL AGE	605
Олга Кошевалиска, Лидија Давкова ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО ВО МАКЕДОНСКОТО КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО	619
Ольга Рогачева НАДЛЕЖАЩЕЕ ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ – НЕОБХОДИМАЯ И ВАЖНАЯ ЗАДАЧА РАЗВИТИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРОЦЕДУРНОГО ПРАВА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ	637
Петар Поп-Арсов ЗНАЧЕЊЕТО НА КОНВЕНЦИЈАТА ЗА КОМПЈУТЕРСКИ КРИМИНАЛ НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ВО ПРЕВЕНЦИЈАТА И ЗАШТИТАТА ОД	

ДЕВИЈАНТНИ ПОЈАВИ НА ИНТЕРНЕТОТ КАКО ПЛАТФОРМА ПРЕКУ КОЈА СЕ ОДВИВАА ГЛОБАЛНИ ОПШТЕСТВЕНИ ПРОМЕНИ	657
Ристо Илиоски, Марија Амповска	
ОСОБИНИ И ДЕЈСТВО НА СТЕКНУВАЊЕТО БЕЗ ОСНОВА.....	675
Sasa Knezevic, Ivan Ilic, Darko Dimovski	
FORCED STERILIZATION – A CRITICAL REVIEW OF THE ECtHR PRACTICE.....	691
Suzana Dimić	
SERBIAN PERSONAL INCOME TAX IN ENVIRONMENT OF GLOBALIZATION CHANGES.....	709
Suzana Nashkova	
METHODS OF DETERMINATION AND PAYMENT OF THE COMPENSATION FOR KNOW-HOW AGREEMENTS: IMPLEMENTED SOLUTIONS FROM THE ASPECT OF THE MACEDONIAN LEGISLATION.....	721
Татјана Сафронова	
ИНСТИТУТ ВЛАДЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ.....	739
Tina Miletić	
CRIMINAL PROCEDURAL PRINCIPLES IN ROMAN LAW AND AUTONOMOUS COMMUNITIES IN MEDIEVAL DALMATIA	757
Helga Špadina	
EMPLOYMENT AND LABOUR RIGHTS FOR PERSONS UNDER INTERNATIONAL PROTECTION IN REPUBLIC OF CROATIA.....	773
Hristina Runceva Tasev	
THE THREAT OF CONTEMPORARY EUROPE: POPULISM AND EUROSCEPTICISM	785
Xhemail Limani	
МОБИНГ ПСИХИЧКО НАСИЛСТВО НА РАБОТНОТО МЕСТО	805
POLITICS.....	819
Alexandra Glukhova	
СОВРЕМЕННЫЙ ПОПУЛИЗМ КАК ВЫЗОВ ЛИБЕРАЛЬНОЙ ДЕМОКРАТИИ	821
Билјана Цветановска Гугоска, Марија Караева, Весна Гоцева	
ГЛОБАЛИЗАЦИЈА VS. РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА; ВАЖНОСТА ОД ЕФИКАСНИ СТРАТЕГИИ И ПОЛИТИКИ ЗА РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ ВО КОНТЕКСТ НА ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ ЕКОНОМСКИ СИСТЕМ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	839
Victoria Chernikova	
POLITICAL SYMBOLS AND REGIONAL IDENTITY IN RUSSIA	857
Дејан Маролов, Страшко Стојановски	

ОХРИДСКИОТ РАМКОВЕН ДОГОВОР НАСПРОТИ ТИРАНА ПЛАТФОРМА	865
Iskren Ivanov GEOPOLITICS OF RUSSIAN ORTHODOXY AS AN INSTRUMENT IN THE HYBRID WAR ON THE BALKANS	887
Јован Ананиев КОНЦЕПЦИСКИ АСПЕКТИ НА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА ПРОГРАМСКИТЕ ДОКУМЕНТИ ЗА ПОЛИТИКИТЕ ЗА РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ	899
Никола Амбарков ВАЖНОСТА НА ВЕТОТО КАКО КОЧНИЦА НА ВОЛЈАТА НА ЗАКОНОДАВЕЦОТ И ЕФЕКТИВНИ СРЕТСТВО ЗА ЗАШТИТА НА ВИТАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ НА КОЛЕКТИВНИТЕ ИДЕНТИТЕТИ ВО ЗЕМЈИТЕ НА КОНСОЦИЈАЛНА ДЕМОКРАТИЈА	917
Николай Баранов ВЛИЯНИЕ СЕКЬЮРИТИЗАЦИИ НА ПОЛИТИКУ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА: ИНФОРМАЦИОННЫЙ АСПЕКТ	933
Ольга Попова ЭЛЕКТРОННАЯ СИСТЕМА ГОЛОСОВАНИЯ: ПРАКТИКИ, ПОЛИТИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ И РИСКИ	949
Olga Sidenko META-GOVERNANCE: PROBLEMS AND PROSPECTS	967
Роман Савенков ОБЩЕЕ И ОСОБЕННОЕ В КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ПОДХОДАХ К АНАЛИЗУ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ОППОЗИЦИИ В РОССИЙСКОЙ И ЗАРУБЕЖНОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ НАУКЕ	983
Sulejman Muca INFLUENCE OF POLITICAL PARTIES IN THE PROCESS OF DEMOCRATIZATION	1005
SOCIETY	1017
Анита Димитријовска-Јанкуловска ЗАПАДНОТО ОПШТЕСТВО-ГОРДОСТ ИЛИ ПРЕДРАСУДА?	1019
Васко Шутаров ЖИВЕЕЈЌИ НА РАБОТ ПОМЕЃУ КУЛТУРИТЕ И ПОВЕЌЕСЛОЈНИТЕ ОПШТЕСТВА	1029
Dobrinka Chankova LAW AND CUSTOM AS SOCIAL REGULATORS: HISTORICAL ASPECTS AND MODERN DIMENSIONS	1045
Драган Стефановски	

ПРОЦЕСОТ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ПОСТСОЦИЈАЛИСТИЧКИОТ ГРАД И РЕЗИДЕНЦИЈАЛНАТА СЕГРЕГАЦИЈА	1055
Драгана Лазаревска	
АНАЛИЗА НА СИСТЕМОТ НА ЗАШТИТА НА СЕМЕЈСТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	1073
Ирена Авировиќ	
ДАЛИ ПРЕДБРАЧНИТЕ ЗАЕДНИЦИ ГО ПОДОБРУВААТ БРАКОТ? ПОГЛЕД КОН СЕМЕЈНАТА ДИНАМИКА ВО МАКЕДОНИЈА	1099
Јадранка Денкова, Панде Лазаревски, Бранка Денкова	
МЕМОРИРАЊЕТО НА ЗНАЕЊЕТО ВО ЈАВНИОТ СЕКТОР ОСНОВА ЗА ЕФЕКТИВНОСТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ (СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ ВО РМ)	1115
Македонка Радуловиќ	
НОВИТЕ СЕМЕЈНИ ВРЕДНОСТИ	1129
Милица Денковска	
ФАКТОРИТЕ КОИ ВЛИЈААТ ВРЗ ПЕРЦЕПЦИЈАТА НА ТУЃОСТА ВО ПАТОПИСНАТА КНИЖЕВНОСТ	1147
Slavko Sasajkovski, Ljubica Micanovska	
KEYNESIANISM vs. NEOLIBERALISM – SEVERAL POLITICAL – ECONOMIC REFLECTIONS	1157
Трајче Стојанов	
НОВИОТ АТЕИЗАМ КАКО НЕОЛИБЕРАЛНО ИМПЕРИЈАЛИСТИЧКО ОРУДИЕ	1171
MEDIA AND COMUNICATION	1183
Андон Мајхошев, Сузана Цамтовска-Здравковска	
САМОРЕГУЛАЦИЈА НА МЕДИУМИТЕ-КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА	1185
Daria Shcheglova	
СОЦИАЛНО-ЕТИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ: ЛЕГИТИМАЦИЈА ЛОКАЛНЫХ ВЛАСТЕЙ В ЭПОХУ ПОСТ-ПРАВДЫ	1199
Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Бильана Иванова	
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ МЕДИУМИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	1213
Marija Drakulovska Cukalevska, Anica Dragovic	
THE ROLE OF GLOBALIZATION AND MEDIA IN MODERN SOCIETY	1223
Наташа Данилоска, Снежана Костадиноска-Милошеска, Диана Бошковска	
НОВА СТРАТЕШКА ПЕРСПЕКТИВА НА ПРЕТПРИСТАПНАТА ПОМОШ НА ЕУ-ИПА 2	1235
Nikola Vangelov	
CULTURAL ARCHETYPES IN FACEBOOK COMMUNICATION	1253
Plamen Atanasov	

ONLINE VS. TRADITIONAL MEDIA IN THE COMMUNICATION OF YOUNG EDUCATED PEOPLE	1267
Страшко Стојановски, Јадранка Денкова	
МЕДИУМИТЕ И МЕДИУМСКОТО ИНФОРМИРАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: ФАКТОРИ НА ВЛИЈАНИЕ НА ПОЛИТИЧКАТА МОБИЛИЗАЦИЈА ВРЗ СИСТЕМОТ НА ЈАВНОТО МЕДИУМСКО ИНФОРМИРАЊЕ	1281

ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО ВО МАКЕДОНСКОТО КАЗНЕНО ЗАКОНОДАВСТВО

Олга Кошевалиска

Доцент

Правен Факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

e-mail: olga.gurkova@ugd.edu.mk

Лидија Давкова

Помлад инспектор

Управа за финансиска полиција, магистер на правни науки

lidija.07818@student.ugd.edu.mk

Апстракт

Перењето на парични средства и другите криминални приноси овозможува креирање на еден паралелен систем на сива економија кој делува деструктивно на националниот. Сето ова може да доведе до парализа на институциите на системот и инфилтрирање на криминалните организации во него, со цел преточување на нивната финансиска моќ во политичка. Ова е особено сериозен проблем, бидејќи таквото нешто би довело до тоа да се креира законска регулатива која наместо да го спречи перењето пари истата би го олеснила. Имајќи го во предвид фактот дека законското битие на кривичното дело “Перење пари и други приноси од казниво дело”, претставува особено комплексно дејствије на постапување на кое секогаш му претходи друго инкриминирано дејствије, постои потреба од негова посеофатна анализа и критика како и „огледување“ на нашата инкриминација со светските трендови заради имплементирање на нови законски решенија во насока на превенција и спречување на перењето пари. Во трудот ќе направиме обид да го анализираме ова кривично дело, да ја елаборираме

неговата поврзаност до даночното затајување како и да укажеме на донесување соодветни законски прописи, формирање на посебни тела, остварување на одредени облици на меѓународна соработка, како и преземање на посебни акции за сузбивање на дејствувањето на организираниите криминални групи за да може да очекуваме во иднина поефикасна борба против овој сложен и глобален феномен.

Клучни зборови: кривично дело, перење пари, Кривичен законик, инкриминација, казна.

MONEY LAUNDERING AND OTHER INCOMES FROM A PUNISHABLE ACT IN THE MACEDONIAN CRIMINAL LEGAL SYSTEM

Olga Koshevaliska

Assistant Professor

Law Faculty, University of Goce Delcev, Stip

Lidija Davkova

Junior inspector

Financial Police Office, MSc in Law

Abstract

Money laundering enables creation of a parallel system of gray economy that destructs the national system. This can lead to paralysis of the institutions and infiltration of the criminal organizations in it, in order to transform their financial power into political. This is a particularly serious problem, because such cases it could lead to creation of legislation that would facilitate the money laundering process, instead of preventing it. Considering the fact that the legal incrimination of "money laundering and other incomes from a punishable act" is a particularly complex act of dealing that always precedes another incriminated act,

there is a need for a continuous analysis and criticism. Also, we are of the opinion that this incrimination should be elaborated through the “mirror effect” of world trends in order to implement new legislation in terms of prevention of money laundering. Therefore we’ll make an effort to analyze this crime, to elaborate its connection with tax crimes as well as to point out the need for adopting appropriate legislation, the establishment of special bodies, realization of certain forms of international cooperation, as well as taking special actions to combat the activities of the organized criminal groups, so all of this can result with more efficient fight against this complex and global phenomenon.

Keywords: *crime, money laundering, criminal Code, incrimination, penalty.*

Вовед

Перењето пари, како феномен од глобални размери, претставува сериозна закана за секоја национална економија. Истото доведува до парализа на институциите на системот, ширење на девијантните појави во општеството, намалување на куповната моќ на граѓаните, нелојална конкуренција помеѓу чесните компании и субјектите коишто перат пари, како и креирање на уште еден паралелен систем на сива економија кој делува паралелно со националниот.

Перењето пари претставува нешто повеќе од обичен криминален чин, ги прикажува недоречностите на системот, недоволната инкриминација на човековите активности, недобрата организираност на институциите, недостатокот на механизмите и потребите за промени во еден државен систем. Силната држава се познава по квалитетот и квантитетот на механизмите кои ги поседува во институционалниот систем, создадени во насока да ја одбранат од криминалните активности на одредени групи, да го сузбијат криминалот и да овозможат законите да имаат подеднакво правно дејство спрема сите граѓани, без исклучок.

Во услови на значително економско и политичко влијание на криминалните групи во една национална економија, доаѓа до развој на корупцијата во сите државни органи, слабеење на демократијата и правниот систем и значителен пад на економскиот развој.

Од таа причина многу е важно развивање на национална и меѓународна институционална соработка помеѓу државите, користење на сите инструменти

за борба против перење пари, како што се замрзнување и конфискација на имот и имотна корист и зголемување на свеста на институциите во насока на градење на цврста правна рамка за превенција и спречување на овој феномен.

1. Поим и процес на перење пари

Перењето пари претставува процес преку кој добивките за кои основано се верува дека потекнуваат од криминална активност, се транспортираат, трансферираат, конвертираат или вградуваат во легалните фондови, со цел да се прикрие нивното потекло, изворот, движењето или сопственоста¹.

Историски, терминот перење пари потекнува од англискиот “money laundering” што во превод значи да се исперат парите. Се смета дека терминот го добил своето значење во 1920 година во САД,² како резултат на појавата на голем број на криминални групи кои заработиле огромни суми на пари во готово од изнудување, проституција, коцкање и шверцувани алкохол. Во овој период, еден од најпознатите криминалци Ал Капоне остварил огромно богатство, најмногу од нелегално производство и трговија со алкохол. Криминалците формирале фирми за перење пари кои биле и погодни форми за илегални активности, а најпозгодни за тоа биле казината. Подоцна големи суми на пари, почнале да трансферираат во странски банки, најмногу во швајцарски, а потоа во Хонг Конг и Јужна Америка. Овие активности ги започнал Маер Лински (сметководител на мафијата во Чикаго). Тој ги користел владите на некои земји за своите криминални активности. Се смета дека тој бил првиот кој ги креирал почетоците на перење пари.³

Процесот на перење пари опфаќа три основни фази и тоа:

1. фаза на пласман (placement) – која претставува почетна и основна фаза од процесот на перење пари и истата опфаќа низа активности на внесување на стекнатите приходи од кривично дело во финансискиот систем на државата преку нејзините финансиски институции, банките, казината, менувачниците, продавниците и останатите бизниси.

---

¹ Витларов, Т.: Казенено право. Посебен дел (Авторизирани предавања), Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, 2008, стр. 58;

² Peter Lilley “Dirty dealing: The untold truth about global money laundering, international crime and terrorism” third edition, Kogan Page Limited, 2006;

³ Наумовски, В.: „Спречување на перење пари и финансирање на тероризмот”, Универзитет Американ Колеџ Скопје, 2011, стр. 11;

2. фаза на прикривање (layering) - опфаќа серија активности на дислокација на паричните средства од нивниот нелегален извор (користење на земјите на даночен рај, шел-корпорации и трустови, формирање на фиктивни трговски друштва, фиктивни фактури и низа лажни трансакции) и

3. фаза на интеграција (integration) - е крајната фаза од процесот на перење пари и истата претставува враќање на паричните средства кај сопственикот но сега како „чисти“ („испрани“), парични средства од легитимни извори.

2. Анализа на законското битие на кривичното дело „перење пари и други приноси од казниво дело“ во Кривичниот законик на Република Македонија

Перењето пари во чл. 273 од Кривичниот законик е инкриминирано како засебно кривично дело „Перење пари и други приноси од кривично дело“ според кое предвидена е казнена одговорност за секој :

„...што ќе пушти во оптек или промет, прими, преземе, замени или раситни пари или друг имот што го прибавил со казниво дело или за кој знае дека е прибавен со казниво дело, или со претворање, промена, пренос или на друг начин ќе прикрие дека потекнува од таков извор или ќе ја прикрие неговата локација, движење или сопственост...“

Основното дело, односно дејствието на извршување се состои од пуштање во оптек, примање, преземање, замена или раситнување на пари или друг имот што се прибавени со казниво дело, или претворање, промена, пренос или на друг начин прикривање на таков извор.

Објект на дејствие претставуваат парите кои се прибавени на нелегален начин, односно со казниво дело и притоа „не мора да постои идентитет помеѓу сторителот на тоа казниво дело и сторителот на перењето на парите. Последново постои и кога сторителот пушта во оптек, или прима пари за кои знае дека некој друг ги прибавил со казниво дело”.⁴

Во ставот 2 на овој член, е предвидена казнена одговорност и на „тој што поседува или употребува имот или предмети за кои знае дека се прибавени со извршување на казниво дело или со фалсификување на исправи, непријавување на факти или на друг начин ќе прикрие дека потекнуваат од таков извор, или ќе ја прикрие нивната локација, движење и сопственост”. Се

---

⁴ Камбовски.Владо: „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија”, интегрален текст, вторно изменето издание Скопје 2015, стр. 995;

работи за посебен облик на делото со алтернативни дејствија на извршување со тоа што “разликата од претходниот облик се состои во тоа што приносот се поседува, употребува или прикрива, без да се пушта натаму во оптек”.⁵

Предвидената казна за делото од став 1 и став 2 е казна затвор од една до десет години.

Во став 3 од член 273 од КЗ на РМ, е определена казна затвор од најмалку три години доколку делото од став 1 и 2 е сторено во банкарско, финансиско или друго стопанско работење или ако со разделување на трансакцијата ја избегнува должноста за пријавување во случаите определени со закон.

Законот дури пропишува одговорност и за оној кој бил должен и можел да знае за криминалното потекло на парите, имотот и другите приноси од криминалната активност, а кои околности можат да бидат утврдени врз основа на објективните фактички околности на случајот. Предвидена е парична казна или казна затвор до три години (став 4 и став 11 од член 273 од КЗ на РМ). Ова претставува „небрежно перење пари“⁶, односно сторителот одговара ако не знаел, но бил должен и можел да знае дека парите, имотот и другите приноси се прибавени со казниво дело. Според проф. Камбовски, „должноста и можноста за свест се оценува според конкретните околности на случајот, како што се службената или друга позиција и професионалните обврски на сторителот, износот на парите или вредноста на имотот што се пушта во промет и слични околности (така на пример ако овластеното лице во банката без поголема проверка прими депозит од лице за кое знае дека е долго време презадолжено, во стечај итн.)”.⁷

Потешка казна од најмалку пет години затвор е предвидена во став 5 од член 273 од КЗ на РМ, доколку делото е сторено во рамките на група или друго здружение што се занимава со перење пари, противправно прибавување на имот или други приноси од казниво дело, или со помош на странски банки, финансиски установи или лица.

Со истата казна од член 273, став 5 од КЗ на РМ, ќе се казни и службено лице, одговорно лице во банка, осигурително друштво, друштво што се занимава со приредување игри на среќа, менувачница, берза или друга финансиска институција, адвокат, освен кога постапува како бранител, нотар или друго лице кое врши јавни овластувања или работи од јавен интерес, што ќе овозможи или ќе дозволи трансакција или деловен однос, спротивно на

---

⁵ Ibid, стр. 996;

⁶ Ibid, стр. 996;

⁷ Ibid;

неговата законска должност или ќе изврши трансакција спротивно на забраната изречена од надлежен орган или привремена мерка одредена од суд или нема да го пријави перењето пари, имот или имотна корист, за кое дознало во вршењето на својата функција или должност”⁸. Ова претставува специјален облик на перењето пари.⁹

Во став 7 од член 273 од КЗ на РМ, е предвидена кривична одговорност и за службено, одговорно лице во банка или друга финансиска институција, или лице кое врши работи од јавен интерес, кое според закон е овластен субјект за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, кое неовластено ќе открие на клиент или на неповикано лице податоци што се однесуваат на постапката на испитување на сомнителни трансакции или на примена на други мерки и дејствија за спречување на перење пари. Пропишана е казна затвор од три месеца до пет години.

Ставот 7 од член 273 од КЗ на РМ, произлегува од потребата пред сè да се превенира било какво предвременно откривање на податоци кои укажуваат на постоење на основи на сомнение за перење пари во рана фаза, што може да доведе до сокривање на доказите од страна на криминалците и оневозможување на документирање на делото. Фактот дека кривичното дело перење пари и други приноси од казниво дело, претставува сериозна закана за целокупниот економски систем на една држава, само по себе претпоставува постоење на широк спектар на механизми на контрола и претпазливост на сите надлежни органи кои учествуваат во неговото откривање и докажување. Во таа насока законот оди и подалеку, со тоа што предвидува и кривична одговорност со изрекување на парична казна или казна затвор до три години, доколку делото од ставот 7 е сторено од небрежност (член 273, став 9 од КЗ на РМ). И кај овој облик се работи за специјално дело (*delictum proprium*), кое го врши лице што ги има во оваа одредба определените својства. Се работи за

---

⁸ чл. 273 ст. 5 од Кривичен законик на РМ („Службен весник на Република Македонија“ број 37/96 и Закон за изменување и дополнување на Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7 /08 , 139/08 , 114/09 година, 51/11, 135/11, 185/2011, 142/2012, 166/2012, 55/2013, 14/2014,27/14, 28/2014, 115/2014,132/2014,160/2014, 199/2014.196/2015,226/2015);

⁹ Види Камбовски.Владо: „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија”, интегрален текст, вторно изменето издание Скопје 2015, стр. 996;

дејствија за спречување на перење пари (предвидени во Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам).¹⁰

Понатаму членот 273 предвидува и кривична одговорност доколу делото е сторено од користољубие или заради користење на податоци во странство за кое дело е пропишана казна затвор од најмалку една година(член 273, став 8 од КЗ на РМ). „Така на пример, ако извршителот постапува со намера со примената на посебните мерки за спречување на перењето пари да биде запознаен клиентот кој е во странство“.¹¹

Во став 12 од член 273 од КЗ на РМ, пропишана е кривична одговорност и доколку сторител е правно лице, кое ќе се казни со парична казна.

Како што можеме да забележиме најважен момент во законското битие на делото претставува постоењето на свест кај сторителот, односно дејствијата кои сторителот ги превзема мора да ги превземе со намера да го сокрие криминалното потекло на имотот и неговото движење, што значи по своето субјективно битие делото е умислено. Значи мора да се докаже свесноста на сторителот за криминалниот извор на материјалните средства, за потоа превземените дејствија да може да се поврзат со неговата намера за сокривање на изворот.

Ова само по себе претпоставува докажување на постоење на предикативно дело.

Предикативно дело е законски забрането дејствије кое е или мора да биде содржано во друго кривично дело.¹²

Согласно чл. 6 од конвенцијата од Палермо, која Р. Македонија ја ратификуваше во 2004 година:¹³ Претходно казниво дело е секој вид казниво

---

¹⁰ Ibid;

¹¹ Камбовски.Владо: „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија”, интегрален текст, вторно изменето издание Скопје 2015, стр. 997;

¹² Alex Marriage:”Secret structures,hidden crimes:Urgent steps to address hidden ownership”, 2013, стр. 19;

¹³ Закон за ратификација на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, Протоколот за превенција, спречување и казнување на трговија со лица, особено жени и деца, со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал и Протоколот против криумчарење на мигранти по копнен, воден или воздушен пат со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, Службен весник на Р. Македонија бр. 70/2004;

дело како резултат на кое се генерирани приноси кои можат да станат предмет на казниво дело извршено со умисла кое опфаќа:

- замена или трансфер на имот заради криење или преправање на недозволеното потекло на имотот или помагање на лице инволвирано во извршувањето на претходно казниво дело со цел избегнување на легалните последици од неговите активности и
- криење или преправање на вистинската природа, изворот, локацијата, распоредот, движењето, сопственоста или правата по однос на имотот.

Предикативното дело е поврзано со перењето пари, доколку не се докаже предикативното дело – нема услови за кривично гонење за кривично дело перење пари и други приноси од казниво дело. Токму предикативното дело во пракса прави најмногу проблеми во однос на неговото докажување. Сепак во овој контекст е добро да се истакне дека застареноста на предикативното дело, не го спречува кривичното гонење за кривичното дело перење пари и други приноси од казниво дело, како што е предвидено во став 10 од член 273 од КЗ на РМ: „Ако постојат фактички или правни пречки за утврдување на претходното казниво дело и гонење на неговиот сторител, постоењето на такво дело се утврдува врз основа на фактичките околности на случајот и постоењето на основано сомнение дека имотот е прибавен со такво дело“.¹⁴ Со ова правило е поставен еден понизок стандард („основано сомнение“), со чија помош се утврдува потеклото на приносот ако постојат фактички и правни пречки за утврдување на предикативното дело (сторителот е непознат, настапила застареност на гонењето итн.).¹⁵

Повеќето јурисдикции поаѓаат од ставот дека за да постои перење пари мора да се докаже дека целиот износ или пак негов добар дел од стекнатиот имот потекнува од криминално дело-предикативно дело. Многу јурисдикции како предикативни дела ги сметаат делата поврзани со трговија со дрога, организиран криминал, криумчарење мигранти и дела поврзани со

---

¹⁴ Чл. 273 ст. 5 од Кривичен законик на РМ („Службен весник на Република Македонија“ број 37/96 и Закон за изменување и дополнување на Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7 /08 , 139/08 , 114/09 година, 51/11, 135/11, 185/2011, 142/2012, 166/2012, 55/2013, 14/2014,27/14, 28/2014, 115/2014,132/2014,160/2014, 199/2014.196/2015,226/2015);

¹⁵ Види Камбовски.Владо: „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија“, интегрален текст, вторно изменето издание Скопје 2015, стр. 997;

терористички активности. Во многу земји како предикативни дела на перењето пари се сметаат само сериозни кривични дела, додека во други секое кривично дело може да се јави како предикативно дело на перењето пари. Сепак во најголем дел од нив доколку не се докаже криминалното потекло на парите не може да се покрене кривично гонење за перење пари.¹⁶

Согласно принципот на двојна инкриминација, може да се покрене кривично гонење за перење пари, доколку предикативното дело е извршено во друга земја само доколку во таа земја, истото е исто така инкриминирано како кривично дело.

И нашето законодавство поаѓа од ставот дека мора да се докаже криминалното потекло на парите, а тоа значи докажување на постоењето на предикативното дело, за потоа да може да се покрене кривично гонење за перење пари и други приноси од кривично дело.

И не само тоа, мора да се најде поврзаност помеѓу паричните средства стекнати со криминалната активност со „испраните“ парични средства. Ова претставува сериозен проблем ако се знае дека најчесто криминалните приноси се помешани со легалните приноси, а тоа е еден од начините за прикривање на нивниот криминален извор.

3. Анализа на кривично дело „даночно затајување“ како предикативно дело

Главна цел на секоја организирана криминална група е да се стекне со богатство, така заработените пари да се употребат за свои интереси и задоволства, а притоа таквите имотни користи да се сокријат од очите на државните власти за истите да не дојдат до соменение дека се работи за било каква криминална активност, односно да не ги откријат. Многу е важно да се знае дека кога зад испраните пари стои организирана група, тие не само што работат за да стекнат пари, тие се подготвени и да платат многу пари само за да не бидат откриени. Низата на криминални процеси подразбира отварање на фирми перачи, инволвираност на низа луѓе и фирми, а голем дел од истите не се ни свесни дека се искористени за криминални цели. Така, на организираната група која ќе успее да спечали милиони евра на црниот пазар, а која истите ќе ги внесе најчесто преку фирма во зголемување на основачкиот влог, фиктивна продажба на основни средства, машини или материјали или со употреба на фиктивни фактури преку низа на други фирми формирани за таа цел-да се

---

¹⁶ Преведено од Alex Marriage: "Secret structures, hidden crimes: Urgent steps to address hidden ownership", 2013, стр.19;

прикрие потеклото на парите и истите да се легализираат, воопшто нема да им претставува проблем да плати данок за тие пари на државата.

Иако најчесто во теоријата се говори за поврзаноста на перењето пари со финансискиот криминал, сепак во најголем дел од случаите кога ќе се поднесе кривична пријава за перење пари, каде како предикативно дело се јавува кривичното дело „даночно затајување” од чл. 279 од КЗ на РМ, по оценка на обвинителството, не се содржани елементи на кривично дело „перење пари и други приноси од казниво дело”. Во насока на детекција на проблемите кои постојат во практичното постапување за даночното затајување како предикативно дело на перењето пари, ќе се осврнеме на анализа на облиците на извршување на кривичното дело даночно затајување и перење пари.

Кривичното дело даночно затајување може да се изврши на два начина:

Со давање лажни податоци за своите приходи или за приходите на правното лице, предметите или другите факти од влијание за утврдување на износот на законските обврски и

Во случај на задолжителна пријава, непријавување на приход, предмет или друг факт од влијание за утврдување на износот на законските обврски.

Објективен услов за инкриминација е износот на обврската да е од поголема вредност.¹⁷

„Извршител е даночен обврзник или лице што е должно да плаќа определени пропишани давачки, не и оној кој остварил приходи со некоја недопуштена дејност на пример, со проневера)”.¹⁸

Ќе претставиме конкретен пример на даночна пирамида, утврден во предистражна постапка:

Едно лице регистрира повеќе трговски друштва, преку еден или повеќе посредници стапува во контакт со различни трговски друштва на кои доставува фактури за наводно испорачана стока или извршена услуга. Трговските друштва на кои се доставени таквите фактури без постоење на

---

¹⁷ Согласно чл. 122, ст. 34 од Кривичниот Законик на РМ „под поголема имотна корист, вредност или штета, се подразбира корист, вредност или штета што одговара на износот на пет просечни месечни плати во Републиката во времето на извршувањето на делото”;

¹⁸ Камбовски.Владо: „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија”, интегрален текст, второ изменето издание Скопје 2015, стр. 117;

реален должничко-доверителски однос вршат плаќање по фактурите со пресметан ДДВ. Лицето на чија сметка е извршено плаќањето целиот износ го подига во готовина со назнака „откуп на земјоделски производи“, „откуп на комисиона стока“ и сл. По подигањето на готовинските парични средства, лицето задржува 1-2% од фактурната вредност и преку посредникот кој исто така задржува за себе определен процент од паричните средства, остатокот од истите го враќа на уплатувачот. Лицето кое ги доставува фактурите не води книговодствена евиденција, не врши плаќање на давачките кон државата. Трговското друштво кое плаќа по фиктивните фактури во книговодствената евиденција истите ги прикажува како влезни фактури со влезен ДДВ со кое нешто го користи правото на одбивка на претходен ДДВ и ја намалува основицата за пресметување на данок од добивка со што одбегнува и плаќање на данок од добивка.

Се поставува прашањето дали во случајот постои перење пари?

Аргументите на обвинителите дека во овој случај нема елементи на кривично дело перење пари се следните:

на почетокот на процесот парите се на сметка на трговско друштво (чисти пари);

потоа се врши безготовинско плаќање;

по подигањето на готовината, истата се враќа на уплатувачот.

Во случајот постои обратен процес од класичното перење пари.

Аргументите на обвинителите дека во овој случај има елементи и на кривично дело перење пари се следните:

кривичното дело перење пари се извршува откако претходно е извршено кривичното дело даночно затајување (предикативно дело);

откако жирално уплатените парични средства, се подигнати во готовина, истите се враќаат на оној што ги уплатил, а тој истите ги прима иако знае дека потекнуваат-дека се прибавени со казниво дело, а со таа трансакција фактички се прикрива вистинскиот сопственик на паричните средства;

со така вратените парични средства не само што се прикрива вистинскиот сопственик, туку и сторителот кој ги прима истите, непречено може да започне со нивно инвестирање во легален бизнис.

Согласно терминологијата на меѓународните правни документи ратификувани од РМ, кои се интегрален дел од домашното законодавство значи дека сторителот извршил замена или пренос на имотот, иако знаел дека таквиот имот е принос од казниво дело, а тоа со цел прикривање на незаконското потекло на имотот или со цел помагање на било кое лице вклучено во извршувањето на основното казниво дело за избегнување на законските последици од неговите активности (сторителот извршил прикривање на сопственоста на имотот знаејќи дека таквиот имот претставува принос од казниво дело).¹⁹

Според наше мислење, во случајот е исполнето законското битие на кривичното дело даночно затајување, сторителот со употреба на фиктивни влезни фактури, бара поврат на ДДВ и со тоа врши даночно затајување. Паричните средства кои легнуваат на сметката на правното лице се чисти пари, така што, што и да направи понатаму сторителот со нив, не може да се карактеризира како дејствије на прикривање на нивното потекло, затоа што тие потекнуваат од државен орган, по основ на поврат на ДДВ. Во оваа насока, голем дел од обвинителите, се држат до фактот што државен орган не може да биде измамен, затоа што располага со механизми на контрола и проверки при оценка дали ќе дозволи поврат на ДДВ или не, односно дали е реално искажана фактичката состојба и финансиското работење на правниот субјект.

Меѓутоа што се однесува до паричните средства по основ на плаќање по фиктивни фактури, тие се еден од механизмите за да се изврши кривичното дело даночно затајување. Факт е дека нема реална набавка на стока според фактури, плаќањето е само фиктивно, парите повторно се враќаат кај сопственикот, затоа што се негови пари, односно пари на правното лице. Плаќање по нереална фактура и враќање на парите, според мислење на авторот е исто така даночно затајување, обид да се извлечат пари од фирмата, да се намали износот на данок на добивка, да не се плати данок на добивка на парите како непризнат расход и оттаму се врши даночно затајување. Точно е дека во овој случај сторителот знаел дека паричните средства, односно дел од нив, кој ги примил се прибавени од кривично дело-даночно затајување и точно е дека се прикрива сопственоста на парите и движењето на парите, меѓутоа се

---

¹⁹Извор...<http://jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%9A%D0%B5%20%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B8%20%D0%B8%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%98%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D1%98%D0%B0-2.pdf>, консултирано на 22.12.2016 година.

поставува прашањето што прави понатаму сторителот со овие пари, на кој начин ќе ги интегрира во системот, на кој начин ќе ги легализира. Понатамошните активности на сторителот можат да доведат до перење пари.

Да претпоставиме дека во случајот постојат елементи на кривичното дело „пари и други приноси од казниво дело” од чл. 273 од КЗ. Се поставува прашањето колку материјални докази располага обвинителството за да го докаже истото.

Треба да се докаже дека услугата не е извршена, односно стоката не е испорачана, ако се работи за стока тогаш тоа е лесно докажливо, ќе се побараат документи за прием на стоката, излез на тој вид на стока и ќе се изврши попис на залиха на стока. Ако е потребно ќе се побараат податоци и за набавката на фирмата добавувач итн.

Меѓутоа ако фактурите се по основ на извршени услуги, тогаш е навистина тешко да се докаже дека услугата не е извршена или дека вредноста на извршената услуга е преценета, поради отсуство на законски регулативи за диктирање на цените, вредноста на извршените консултантски услуги или авторски договори.

Доколку се докаже горенаведеното, се исполнети елементите на даночното затајување. Но сега е прашањето како ќе се докаже дека парите платени по основ на фиктивните фактури, понатаму биле примени од страна на вистинскиот сопственик. Бидејќи овие парични средства најпрво се плаќале преку банкрска сметка на име на правното лице добавувач, потоа од страна на управителот на тоа правно лице биле подигнати парите во готово и биле вратени во готово на вистинскиот сопственик. Овој факт се докажува само со изјава-признание од вистинскиот сопственик и од управителот на фирмата добавувач. Меѓутоа тешко дека во пракса сторителот ќе го признае делото, туку истиот ќе тврди дека не примил назад пари, а управителот на фирмата-добавувач ќе тврди дека ги вратил парите. Во ваков случај постои изјава против изјава и останува на судот да одлучи на кој исказ ќе поклони верба. Во отсуство на цврсти материјални докази и поаѓањето на стојалиштето на судот, дека во случај на сомнение дека обвинетиот го сторил кривичното дело кое му се става на товар, судот секогаш одлучува на начин на кој е поповолен за обвинетиот. Со други зборови, доколку не постојат цврсти материјални докази дека обвинетиот го сторил делото, ако постои сомнение во вината на сторителот, судот ќе го огласи дека не е виновен.

Заклучок:

Инкриминацијата на законското битие на кривичното дело „перење пари и други приноси од казниво дело” иако сеопфатна, во пракса не може да одговори на предизвикот за целосно документирање на криминалната содржина на одделните случаи на перење пари. Проблемот лежи во тешкотијата да се поврзе противправната корист стекната со извршувањето на предикативното дело со истата онаа имотна корист која се легализира. Оттаму се неопходни постојани иницијативи за нови законски решенија и следење на светските трендови во континуитет бидејќи законодавецот не може предвреме да ги предвиди сите можни ситуации и „законски дупки” кои ќе ги „ископаат” криминалците во насока да го сокријат криминалното потекло на своите приходи.

Комплексноста на процесот на перење пари од кој произлегува комплексноста во постапките при обезбедување на потребните информации, податоци и докази, неизбежно ја нагласува потребата од ефикасна соработка помеѓу најразличните служби и институции кои треба да преземат конкретни активности или да одговорат на поставените барања.

Отсуството на кадровски капацитети, големите трошоци за детално истражување на случаите на перење пари и недостатокот од меѓународна соработка со одредени земји доведува до тоа голем дел од истрагите да завршат без успех. Нерегулираната меѓусебна соработка и бавните бирократски процедури претставуваат значајна пречка во истрагата, па оди дури дотаму да може целосно да ја блокира истагата поради лични интереси и корупција.

Неопходно да се подигне свеста на субјектите за концептот на криминалните приноси, да не се следи само трагата на парите, зошто во процесот на перење пари може да се употреби сè, како дијаманти, злато, печатени белешки со трансакции од кредитни картички, акции и обврзници, банкарски чекови, авиони, добиток, поштенски уплатници, авионски билети и трансфер по жичен пат. Тогаш кога органите на прогонот ќе го разберат концептот на парите, ќе бидат врвно подготвени да ги препознаат случаите на перење пари и нивните извршители.

Доколку обвинителствата и полицијата во вршењето на работите за кои се надлежни дојдат до сознание дека постои имот за кој се верува дека потекнува од кривично дело, а не располагаат со механизми и материјални докази за да го документираат и докажат пред суд, треба за тоа да ја известат Управата за јавни приходи да покрене постапка на утврдување и оданочување на

стекнатиот приход за кој сопственикот не може да докаже како го стекнал. Сметаме дека кога во пракса би бил зачестен овој принцип на одданочување од 70% криминалците сè помалку би го прифатиле ризикот од извршување на кривично дело и стекнување на нелегален имот.

Неопходно е да укажеме на фактот дека борбата против перењето пари е нецелосна, доколку реално не се докаже постоење на кривично дело и нивните сторители не бидат изведени пред суд, казнети според законот, а нивната противправна имотна корист конфискувана. Во таа насока, сметаме дека почесто треба да се изрекува мерка замразување на имот, конфискација на имотот, па и во случаи кога основано се верува дека и претходно стекнатиот имот потекнува од кривично дело да се примени и проширена конфискација

Глобалните одговори на предизвикот на перење пари би можеле да бидат во форма на подигнување на свеста за овој феномен, особено за неговото социоекономско влијание, создавање на неопходни правни и институционални рамки и зајакнување на меѓународната соработка. Донесување соодветни законски прописи, формирање на посебни тела, остварување на одредени облици на меѓународна соработка, како и преземање на посебни акции за сузбивање на дејствувањето на организираниите криминални групи во иднина ќе резултира со поефикасна борба против овој сложен и глобален феномен.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА:

Alex Marriage: "Secret structures, hidden crimes: Urgent steps to address hidden ownership", 2013;

<http://jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%9A%D0%B5%20%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B8%20%D0%B8%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%98%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D1%98%D0%B0-2.pdf>, консултирано на 22.12.2016 година.

Peter Lilley "Dirty dealing: The untold truth about global money laundering, international crime and terrorism" third edition, Kogan Page Limited, 2006;

Витларов, Т.: Казнено право. Посебен дел (Авторизирани предавања), Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, 2008;

Закон за ратификација на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, Протоколот за превенција,

спречување и казнување на трговија со лица, особено жени и деца, со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал и Протоколот против криумчарење на мигранти по копнен, воден или воздушен пат со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, Службен весник на Р. Македонија бр. 70/2004;

- Камбовски, В.: Организиран криминал, 2-ри Август, Штип, 2005 година;
Камбовски.Владо: „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија”, интегрален текст, вторно изменето издание Скопје 2015;
Кривичен законик на РМ („Службен весник на Република Македонија“ број 37/96 и Закон за изменување и дополнување на Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија" бр. 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7 /08 , 139/08 , 114/09 година, 51/11, 135/11, 185/2011, 142/2012, 166/2012, 55/2013, 14/2014,27/14, 28/2014, 115/2014,132/2014,160/2014, 199/2014.196/2015,226/2015);
Лабовиќ, М., Николовски, М.: Организиран криминал и корупција, 2010;
Лајман, М., Потер, Г.: Организиран криминал, Магор, 2009;
Медингер, Ц.: Перање пари – водич за кривични иследници, Дата Понс, 2009;
Наумовски, В.: „Спречување на перење пари и финансирање на тероризмот”, Универзитет Американ Колеџ Скопје, 2011;
Nanev, Lazar (2008) Криминолошки обележја на македонскиот економски криминалитет низ податоците на органите на казниот прогон. Здружение за кривично право и криминологија на Македонија, 2-3 (1);